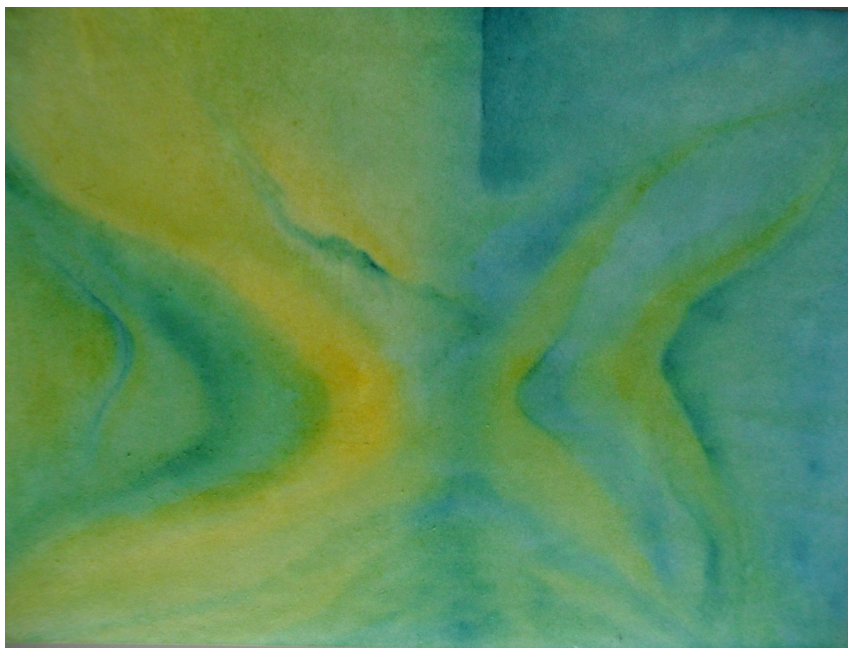

Nieuwsbrief Wederzijds najaar 2016

Schilderij van Ank de Graaf: "Tast".

Na een mooie nazomer wordt het nu toch herfst. Buiten wordt het kouder, natter, donkerder. Dat helpt om dichterbij onszelf te komen, de weg naar binnen gaan. We staan meer open voor stille indrukken van over de grens, in een innerlijk aftasten, luisteren, verwachten.

Het schilderij 'Tast' van Ank de Graaf maakt dit proces zichtbaar. Twee werelden tasten naar elkaar, kloppen aan. De grens wordt doorlaatbaar, klinkt er een woord, of ook muziek? Het wordt lichter van binnen.

Zo is deze tijd van het jaar al eeuwenlang een tijd om onze gestorvenen te gedenken, hun graven te bezoeken, innerlijk contact te zoeken. Weten mogen we daarbij dat ook van de andere kant vol verlangen gewacht wordt op ons aankloppen en luisteren.

Van de bestuurstafel

Oriëntatie op het thema euthanasie

Tijdens drie bestuursvergaderingen is er intensief gesproken over het thema euthanasie. Met de klankgroep zal dit thema ook worden opgepakt. In deze nieuwsbrief vindt u o.m. een artikel van Wilma Bos, dat we samen hebben besproken.

Inhoudelijke verdieping

Tijdens iedere bestuursvergadering wordt er een aantal bladzijden gelezen en besproken uit het boek: "Met de doden leven" van Arie Boogert, dat we u warm kunnen aanbevelen.

Wilsverklaring

Binnen het bestuur is een eerste ontwerp gemaakt voor een eigen Wilsverklaring. Om hierin verder te komen hopen we dat u met ons mee wilt denken, door uw ideeën hierover aan ons te melden. In deze nieuwsbrief meer hierover.

Werk aan de website

Onze website heeft een technische vernieuwingkuur ondergaan, waardoor deze leesbaar en toegankelijk is voor alle gangbare apparaten als computer, smartphone, iPads e.d.. Het beeld past zich aan het formaat van het scherm aan. Ook is de literatuurlijst toegankelijker gemaakt door de indeling in onderwerpen en uitgebreid met nieuwe boeken.

"Van betekenis tot het einde" begint nieuwe campagne

Wederzijds is stakeholder van het initiatief "Van betekenis tot het einde". We zijn als bestuur blij met de nieuwe campagne om het praten over de eigen laatste levensfase te stimuleren. Belangrijk hulpmiddel daarbij is de nieuwe website www.ikwilmjetjpraten.nu Meer hierover in deze nieuwsbrief.

Zoeken naar nieuwe bestuursleden.

Het zoeken naar bestuursleden heeft geleid tot drie nieuwe potentiële bestuursleden. Deze bestuursleden oriënteren zich tijdens drie bestuursvergaderingen. In december zal helder zijn of zij zich willen verbinden met het bestuur van Wederzijds. Wij zijn verheugd met deze ontwikkeling.

Colofon

De nieuwsbrief van Stichting Wederzijds staat onder redactie van Rob Emous en Ingrid Deij.

Wilt u reageren, meedenken, heeft u vragen of wilt u een bijdrage insturen voor de Voorjaarsniewsbrief 2017?

Dit alles is zeer welkom op: info@wederzijds-stevenscultuur.nl

Zoeken naar het juiste moment van sterven

Wilma Bos, geestelijke in de Christengemeenschap

Eerder gepubliceerd in "In Beweging", kwartaalblad van De Christengemeenschap

We leven in een tijd, waarin er steeds meer verantwoordelijkheid van ons gevraagd wordt voor gebieden, die vroeger niet in onze hand lagen. Door groeiende medische mogelijkheden aan het begin en aan het einde van het leven wordt er van ons gevraagd beslissingen te nemen, die nieuw zijn en veel van ons vragen. Daarbij is het niet alleen mogelijk geworden om door medisch handelen het leven te verlengen, maar door de Nederlandse wetgeving heeft de mens ook de vrijheid in handen gekregen om (weliswaar onder strenge criteria), verkortend in het leven in te grijpen. Het hele complex van vragen rondom het einde van het menselijke leven is daarmee nog ingewikkelder geworden. Maar wanneer een levensgebied onderwerp van onze vrijheid is geworden, is er geen weg meer terug. De gevaren daarvan zijn natuurlijk groot, maar gevaren hebben de mens nog nooit afgehouden van het gebruik maken van zijn vrijheid. Wel is het noodzakelijk dat een spiritueel mensbeeld ten grondslag ligt aan de nieuwe overwegingen die op ons toe komen. Een eerlijk zoeken daarnaar is de enige weg vooruit.

Tegenwoordig hebben nog maar weinig mensen een 'natuurlijke' dood. Vrijwel altijd worden medische handelingen toegepast, die op één of andere manier verkortend of verlangzamend op het proces inwerken. En hoewel binnen de Christengemeenschap zelden de vraag naar euthanasie opkomt, wil ik hier het verhaal vertellen van de laatste weken van een vrouw, die ik als priester mocht begeleiden. Het mag een voorbeeld zijn voor de processen, die in zo'n geval kunnen optreden.

De vrouw was 48 jaar oud, toen zij voor de tweede keer in haar leven kanker bleek te hebben. Ongeveer tien jaar eerder had ze de ziekte kunnen overwinnen, en het was dus niet verwonderlijk dat zij hoopte dat dat ook deze keer het geval zou zijn. In het gezin waarin zij opgroeide had ze net als de andere kinderen de doop en de jeugdwijding in de Christengemeenschap ontvangen, maar daarna was er weinig contact meer geweest. Toen haar bewust werd, dat nu toch de eindfase van haar leven was aangebroken, zocht ze contact met een priester van de Christengemeenschap, omdat dat voor haar belangrijk was. Mijn gemeente was in de buurt, en ik zocht haar in het ziekenhuis op. Ik beschreef de sacramenten, die haar voor en na het sterven zouden kunnen begeleiden, en zij wilde deze weg graag op die manier gaan.

Toen zij begreep, dat haar levensweg nog maar enkele weken zou duren, had ze nog een andere wens: zelf het tijdstip van haar overlijden te mogen bepalen. Omdat de pijnbestrijding bij haar goed aansloeg, en zij dus geen "onverdraaglijke pijn" had (een belangrijk criterium bij de toestemming tot euthanasie), wilde de vrouwelijke arts niet meteen op haar verzoek ingaan. De patiënte vond dat heel moeilijk, ze voelde zich in haar vrijheid aangetast. Wij hadden een gesprek, waarbij ze mij naar mijn standpunt vroeg. Ik zei haar dat ik er persoonlijk grote moeite mee had en lichtte dat toe. De wens leefde zo sterk in haar, dat ik niet probeerde haar van mijn standpunt te overtuigen, maar ik koos ervoor om het proces met haar en haar familie aan te gaan. We stonden voor vragen, waarop geen kant en klare antwoorden bestaan, en de enige mogelijkheid was om existentieel en zo eerlijk mogelijk te zoeken naar waarachtigheid. De meesten van haar familie, ook haar jong volwassen kinderen, waren niet voor een actief ingrijpen, maar wilden toch proberen haar wens te begrijpen.

In de weken die volgden kwam het tot spanningen, emotionele uitbarstingen en lange discussies, waarin toch ook altijd het wederzijdse respect voelbaar was. Het werd iedereen duidelijk dat deze energie eigenlijk beter besteed zou kunnen worden aan een waardig afscheid. Maar anderzijds klonk ook: dit hoort bij haar, ze heeft ons in haar leven al vaker nieuwe uitdagingen gegeven. De arts had het ook moeilijk met het steeds weer geuite verzoek en zij besloot, nadat zij met iedereen (ook met mij) gesproken had, dat er twee weken niet over actieve hulp bij sterven zou worden gesproken. Wanneer de patiënte daarna nog altijd die wens had, dan zou daarover weer opnieuw gesproken kunnen worden.

Eindelijk kwam er voor alle betrokkenen wat rust in de zaak. De zieke was het er zelf niet mee eens, maar kon toch zo af en toe toegeven, dat er in de tijd, dat zij eigenlijk al had willen sterven, nog waardevolle ontmoetingen hadden plaatsgehad. Ze werd ten slotte toch rustiger en ze stierf kort voor afloop van de gestelde twee weken, liefdevol omringd door een grote kring van familie en vrienden. De dag tevoren had ze de stervenswijding ontvangen.

Tot slot kon toch iedereen met dankbaarheid terugkijken op de vaak pijnlijke weg die we samen met de nu gestorvene hadden afgelegd. Door haar verzoek werden we gedwongen om heel wakker te zijn, ieder voor zich had diep naar binnen moeten kijken om te bepalen wat voor hem of haar waar was, en hoever ieder bereid was voor die waarheid te gaan. Door het feit dat euthanasie als mogelijkheid in alle openheid werd besproken moest ieder met inzet van de hele persoonlijkheid in de situatie staan. Meningingen hadden geen waarde, alleen het eigen geweten. Het had altijd al bij de persoonlijkheid van deze vrouw gehoord, om haar omgeving uit te dagen en zo de vraag naar de essentie te stellen, werd mij verteld. Haar stervensproces was net zo en ten slotte was het geheel, inclusief alle moeilijke vragen, een groots gebeuren geweest.

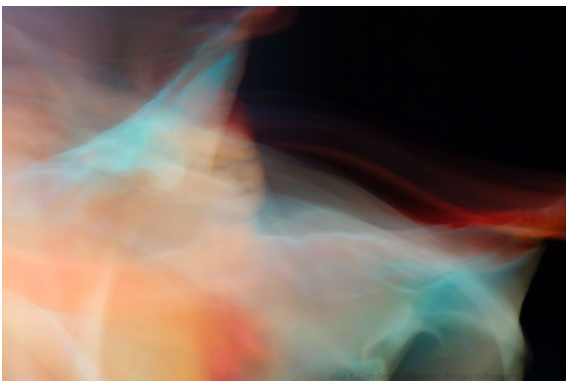
Maar het verhaal was daarmee nog niet afgelopen. Een jaar later hoorde ik van een collega, dat iemand uit de omgeving van de familie enkele maanden na haar dood van haar had gedroomd. Het ging goed met haar, was de boodschap, en: "Zeg iedereen, dat ik op het juiste moment ben gestorven". Deze mededeling ontroerde mij. De herinnering aan de worsteling die we met elkaar hadden doorgemaakt kwam weer naar boven. Alle inspanning en moeite bleek een zoektocht te zijn geweest naar het juiste bij haar passende stervensogenblik.

Misschien is het de moeite waard om de vragen rondom euthanasie ook eens in dit licht te bezien: heeft ieder mens een bij hem of haar passend uur van sterven en kunnen we daarvoor weer een waarneming ontwikkelen? Deze vragen hebben toekomst.

Leestips over gezichtspunten rondom euthanasie:

- Siegwart Knijpenga e.a.: "Stilstaan bij sterven" / zes bijdragen rond een verwaarloosd thema in het euthanasie-debat / Christofoor
- Sergej Prokofieff en Peter Selg: "Das Leben schützen, ärztliche Ethik und Suizidhilfe" / VAG
- Jaap van de Weg: "Euthanasie en versterven: hoe ga je de drempel over? " / verslag Stichting Wederzijds 14 november 2009 , zie www.wederzijds-stervenscultuur.nl onder archief – verslagen van studiedagen

Gedenkstondes

Ieder najaar worden er verspreid over het land Gedenkstondes voorbereid door verschillende groepen euritmisten, onder meer uit Den Haag en Amsterdam. Er klinken gedichten, spreuken, gebeden, er is euritmie te zien, er klinkt muziek. Wat brengt dit kunstzinnig geheel teweeg bij het gedenken van de gestorvenen? Waarom, waartoe zet je je hiervoor in? Deze vragen werden gesteld aan de betrokken organisatoren en kunstenaars. Hieronder vindt u een deel van hun reacties.

Een euritmiste: "Aan een opvoering gaat een heel proces van onderzoek en intensief oefenen vooraf. Bij de opvoering zelf kan het gebeuren dat er iets ontstaat wat boven jezelf uitgaat. Dat is

iets wat je niet kunt afdwingen, ik beleef dat als een moment van genade. Of dit gebeurt hangt ook af van de wisselwerking met de aanwezigen. Op die momenten voel ik hoe de gestorvenen helpend en dankbaar ontvangend aanwezig zijn."

Een paar organisatoren vertelden: "Onze ervaring is dat deze middagen/avonden heel intens en stil zijn, met een voelbaar geconcentreerde aandacht. Het is een moment dat je echt 'gezamenlijk' vormgeeft. Er ontstaat een tussenwereld, waarin bewustzijn gedeeld kan worden met mensen die nu, na hun sterven, een geestelijk bestaan leiden. Bij het bekijken, beluisteren en opnemen van het kunstzinnig zichtbare lukt het vaak om iets dichterbij het geestelijke bestaan te zijn.

Voor de gestorvenen die onze aandacht zoeken, is de scheppende inhoud een levende realiteit, het is voedsel. Zo is dat ook voor ons als aanwezigen, er ontstaat een ontmoetingsruimte voor het denken, het voelen en het verlangen van de wezens die een geestelijk bestaan dragen en van de in de zaal aanwezige mensen. Beide werelden wachten op elkaar in innerlijke activiteit. We worden geraakt.

In de nacht kan ons geraakt zijn werkzaam worden voor de gestorvenen, ze kunnen ons bereiken en wij hen. Dat zal ons niet altijd bewust worden, maar we mogen op deze ontmoeting vertrouwen."

AGENDA

Op onze website vindt u onder 'Agenda' de gedenkstondes, lezingen e.d. rondom Allerzielen vermeld. U kunt eenvoudig ook zelf via Antrovista gegevens uploaden. Deze komen dan ook op de agenda van Wederzijds te staan. Zie: <http://www.wederzijds-stervenscultuur.nl/agenda-28.html>

Meedenken over een wilsverklaring

Schilderij "Later" van Irka Stachiw

Sinds enige tijd wordt er binnen het bestuur van Wederzijds gewerkt aan een opzet voor een eigen wilsverklaring. Het doel is om te komen tot een document dat op de website staat en dat geïnteresseerden kunnen downloaden om het te gebruiken.

Er zijn al allerlei wilsverklaringen in omloop. Veel uitvaart-ondernemers hebben zo'n formulier ontwikkeld, om tevoren de persoonlijke wensen rond de uitvaart te kunnen vastleggen, zodat de uitvaart verloopt zoals de persoon in kwestie had gewild. Er bestaat ook een wilsverklaring waarmee men kan vastleggen dat men niet gereanimeerd wil worden. Zoiets moet met de arts worden doorgesproken en vastgelegd. Als je lid wordt van de Christengemeenschap kun je een kaartje ondertekenen waarmee je vastlegt dat je uitvaart door een priester van de Christengemeenschap zal worden geleid. Er bestaat een verklaring waarmee je vastlegt om je organen te willen doneren. Allemaal deel-wilsverklaringen.

De vraag is dus: wat zou een wilsverklaring die door Wederzijds wordt ontwikkeld kunnen toevoegen? Hierbij denken we aan het volgende.

Voor de besluiten voorafgaand aan het overlijden

- Vastleggen wie er voor jou mag beslissen als je dat zelf niet meer kunt.

Er zijn situaties denkbaar, bijvoorbeeld na een hartinfarct of CVA, waarin je zelf diep bewusteloos bent en er besluiten moeten worden genomen over wel of niet behandelen. Wie kan in zo'n situatie voor jou met de artsen overleggen? Wie weet wat jij zou willen? Kun je hierover met iemand praten en wil je daarvan iets vastleggen?

- Sacramentele begeleiding

In enkele christelijke kerken bestaat het sacrament dat de overgang tussen het leven op aarde en het leven na de dood begeleidt. Het heet in de katholieke kerk het Sacrament der zieken, oorspronkelijk het Heilig Oliesel. In de Christengemeenschap: de Stervenswijding. Vastleggen dat je dit sacrament zou willen ontvangen doe je om duidelijkheid te geven voor de mensen die om je heen staan, maar ook voor de priester die het Sacrament zal voltrekken.

Voor de besluiten na het overlijden

- Verzorging gedurende de drie dagen na overlijden
Hierbij zijn er veel keuzes: bijvoorbeeld waar je wordt opgebaard, of de opbaring gebeurt met of zonder koeling; of er gewaakt wordt e.d.
- Vormgeving van de uitvaart en eventuele asverstrooiing

We zijn benieuwd naar uw ideeën hierover. Zou u met ons mee willen denken? Wat zou u belangrijk vinden om vast te leggen? Uw reactie is zeer welkom, via info@wederzijds-stervenscultuur.nl

Donateurs gezocht

Om een initiatief als Wederzijds gestalte te geven is geld nodig, warm schenkgeld, uit jaarlijkse bijdragen, donaties en andere giften. Heel belangrijk is daarbij een kring van donateurs, die het werk van Wederzijds regelmatig ondersteunen. Vanzelfsprekend is iedere bijdrage is welkom! Wilt u donateur worden, meld u dan aan bij het secretariaat via info@wederzijds-stervenscultuur.nl Vermeld u daarbij uw naam, adres, postcode en woonplaats, telefoongegevens en uw mailadres. U kunt uw bijdrage storten op IBAN: NL28 TRIO 0390 4207 51 (BIC: TRIONL2U) t.n.v. Stichting Wederzijds te Schalkwijk .

Stichting Wederzijds is ingeschreven bij de K.v.K. onder nr. 30267938 en is door de belastingdienst aangemerkt als Algemeen Nut Beogende Instelling, waardoor schenkingen (in Nederland) fiscaal aftrekbaar zijn; wij informeren u daar graag over.

Orgaandonatie

John Hogervorst

Met een stemverhouding van 75 vóór en 74 tegen werd kortgeleden een wet aangenomen waarin wordt bepaald dat diegenen die daaromtrent niets vastleggen, daarmee aangeven na hun overlijden geen bezwaar te hebben tegen het gebruik van hun organen als donororgaan. De wet moet nu nog door de eerste kamer goedgekeurd worden om definitief in werking te treden.

De vragen rondom orgaandonatie leven al langer en zullen door de nieuwe wet zeker niet verstommen. De meest brisante vraag is de volgende: wanneer is een mens overleden en zijn de criteria die daarvoor in de geneeskunde gehanteerd worden correct? Met andere woorden: worden

donororganen werkelijk *na de dood* afgestaan, of is het zo dat ze *nog bij leven* worden uitgenomen? Het 'hersendood-criterium' dat nu gehanteerd wordt is op zijn zachtst gezegd verdoezelend: wie hersendood is leeft nog. Wie hersendood is én heeft aangegeven orgaandonor te willen zijn of daartegen geen bezwaar heeft gemaakt, zal komen te overlijden tijdens de operatie om de organen 'uit te nemen'. De toekomstige nabestaanden, die (meestal) zonder daarvan het fijne te weten, mogelijk desgevraagd toestemming verlenen de organen van hun familielid te doneren, worden vervolgens verzocht afscheid te nemen van hun partner of familielid, die weliswaar buiten bewustzijn is, maar nog altijd leeft.

Zoals achter vele actuele vraagstukken gaat hierachter een fundamentele vraag schuil. Het is de vraag die ieder mens die in deze tijd leeft moet beantwoorden, in en door de praktijk van zijn leven, zelfs wanneer hij zich niet bewust is van het feit dat deze vraag er is. Die vraag hangt samen met het mensbeeld dat je er op na houdt en zou als volgt verwoord kunnen worden: is de mens niets meer en niets anders dan een lichamelijkeheid waarin zich allerlei complexe processen afspelen; of is de mens een wezen dat zich tijdens het leven op aarde van een lichaam bedient en dat vóór de geboorte en ook ná de dood een bestaan kent?

Op een huis-, tuin- en keukenmanier kan deze vraag ook zó gesteld worden: valt u samen met uw lichaam - of bent u nog iets meer of iets anders dan dat? Wie van de tweede optie overtuigd is, zal begrijpen dat de dood, net als het geboren worden, geen kwestie van een knop is die op 'uit' of 'aan' gezet wordt. Het uitblazen van de laatste adem is deel van een proces, het stervensproces, dat met het uitblazen van die laatste adem nog niet voltooid is. En 'hersendood' is de mens zelfs nog vóórdat hij zijn laatste adem uitblaast. We laten die vraag staan - ieder die dat wil vormt zijn eigen antwoord op die vraag en verbindt daar zijn zelfgekozen conclusies aan. Daar de nieuwe wet bepaalt dat mijn organen na het moment dat door de medische wetenschap als het sterfmoment is uitgekozen, mogen worden 'uitgenomen' - het geldt voor de uwe ook - is de wetgever kennelijk van mening dat mijn lichaam - net als het uwe - onder de beschikking van de staat valt op het moment dat de wetenschap zegt dat het overleden is. Alsof ik mijn lichaam - en u het uwe - in bruikleen van de staat heb.

Je kan toch laten registreren dat je géén donor wilt worden? Ja dat kan.

Ondertussen vraag ik mij wel af hoe dat zit met grote groepen mensen die zich niet kunnen registreren als niet-donor. Ouderen zonder computer, mensen die niet kunnen lezen, mensen die de taal niet voldoende machtig zijn, mensen die de grootst mogelijke moeite hebben welke officiële brief dan ook te begrijpen, mensen die er domweg geen idee van hebben dat deze wet straks in werking treedt, mensen die geen idee hebben dat deze wet ook over hen gaat. Dat zijn er werkelijk wel een paar miljoen maar het aantal is niet van doorslaggevend belang. Al was het er maar één. En daarnaast zijn er nog de mensen die geen idee hebben van de realiteit achter het 'hersendood-criterium' en die mogelijk tot een andere beslissing zouden komen wanneer dat wel het geval zou zijn.

Mijn conclusie kan in drie varianten worden verwoord:

- Een wet die zonder expliciete toestemming van de betrokkene toestaat dat zijn organen worden uitgenomen, is uitdrukking van een volkomen verachting voor de integriteit van het menselijk wezen.
- Wie dat wil, hij schenke, voor of nadat hij gestorven is, zijn organen aan een ander. Dat kan een daad van grote menselijkheid zijn. Wie meent het recht te hebben een ander, gestorven of niet, de organen te ontnemen zonder dat die ander daarin bewust en in vrijheid heeft toegestemd, begaat een misdaad.
- Het antwoord op de vraag 'wat is de mens?' is een antwoord dat ieder van ons zelf formuleert: door dat wat hem hierover tot bewustzijn is gekomen en door dat waarmee hij zijn leven inhoud geeft. Het gaat niet aan dat een instantie van buiten (zoals de staat) op deze vraag een uniform en algemeen geldend antwoord geeft.

Dit artikel verscheen eerder op de website www.driegonaal.nl

Leestips over gezichtspunten rondom orgaandonatie en -transplantatie:

- Matthijs Chavannes: "Orgaantransplantatie en -donatie" – een spirituele visie / Pentagon
- Ger Lodewick: "Wat je over orgaantransplantatie zou moeten weten" / Succesboeken.nl

"Pas op! Sluikreclame voor euthanasie!"

Rob Emous

In februari van dit jaar stond in de NRC, n.a.v de "Week van de euthanasie" (13 - 20 februari), een artikel van Victor Lamme, hoogleraar cognitieve neurowetenschap aan de Universiteit van Amsterdam, onder de titel "Pas op! Sluikreclame voor euthanasie". Een stuk dat tot nadenken stemt.

Lamme verwijst naar het begrip *social marketing*, in de zeventiger jaren geïntroduceerd door Philip Kotler en Eduardo Roberto. Social marketing wordt omschreven als een georganiseerde inspanning door een groep die probeert anderen over te halen tot het accepteren, aanpassen of loslaten van bepaalde ideeën, attitudes, praktijken of gedrag.

In hoeverre worden marketing-technieken toegepast in het propageren van euthanasie, zo vraagt Lamme zich af en maakt vervolgens aan de hand van voorbeelden duidelijk, dat marketing van euthanasie zeker aan de orde is en wel met succes - het aantal meldingen van een uitgevoerde euthanasie is tussen 2010 en 2014 met 69% gestegen. Aandacht en emotie zijn hierbij belangrijke items. Het uitroepen van een week van de euthanasie heeft alles te maken met aandacht voor het onderwerp, het propageren van een 'waardig levenseinde' speelt in op de emotie. Wie wil dit nu niet? Mensen zijn beïnvloedbaar, dat leert de reclame. Maar moeten kwetsbare mensen juist ook niet beschermd worden? Lamme geeft dan het voorbeeld van het niet-roken op tv om (jonge) mensen niet het verkeerde voorbeeld te geven.

Het geven van de juiste en volledige informatie is mijns inziens van essentieel belang als je een genuanceerd standpunt wilt innemen ten aanzien van een onderwerp als euthanasie. Mij bekruipt een zelfde gevoel als bij de discussie over het voortijdig afbreken van een zwangerschap bij een kindje met het syndroom van Down. De informatie wordt door mij vaak als eenzijdig en ook sturend ervaren. Natuurlijk breek je zo' n zwangerschap af – dat lijkt nu de algemene houding in de maatschappij. En als je toch besluit dit niet te doen lijkt het of de ouders zich moeten verantwoorden waarom zij hiertoe besloten hebben...

Moeten we niet veel meer kritische vragen durven blijven stellen? Daar is moed voor nodig. Je wordt al snel in een bepaald hokje gestopt. Ben je niet voor, dan tegen. Was het maar zo eenvoudig. Laten we in elk geval beginnen met het besef dat marketing-technieken gebruikt worden om ons te beïnvloeden – en zelf ernaar streven om eerlijke voorlichting te geven.

IN HET NIEUWS: ONTWIKKELINGEN - INITIATIEVEN - BOEKEN

➤ De niet-reanimeren-penning

Minister Schippers van VWS heeft op verzoek van de Tweede Kamer de Patiëntenfederatie Nederland bereid gevonden een neutrale penning te realiseren. Sinds 2007 heeft de NVVE de 'niet-reanimeren-penning' ontwikkeld, op verzoek van veel van hun leden, die niet gereanimeerd willen worden. Deze penning wordt volgens de NVVE erkend door artsen en hulpverleners zoals ambulance-personeel. Om deze penning te kunnen bestellen moest men voorheen lid worden van de NVVE, een oneigenlijke reden als men geen voorstander van euthanasie is. Dat gaat dus nu veranderen. Naar verwachting zal de penning in januari 2017 verkrijgbaar zijn bij de Patiëntenfederatie Nederland. De penning zal er hetzelfde uitzien en hetzelfde kosten (€37,50).

Belangrijk om te weten: de wens niet gereanimeerd te worden moet ook met de huisarts worden besproken en vastgelegd.

➤ Van betekenis tot het einde - praten over je wensen rond de laatste levensfase -

Coalitie 'Van Betekenis tot het Einde' lanceerde kortgeleden een campagne om ieder ervan bewust te maken dat het belangrijk is om het gesprek over de laatste fase van het leven aan te gaan. Onderdeel van de campagne is een nieuwe website: ikwilmetjepraten.nu Op deze website staat informatie over hoe je ruimte en aandacht kan geven aan de laatste fase van het leven. Er staan ook filmpjes en tips op, die kunnen helpen om met elkaar in gesprek te gaan. En belangrijk: je kunt iemand een digitale uitnodiging sturen om eens met elkaar te praten over de laatste fase van het leven.

Praten over je wensen

Nadenken en praten over de laatste fase van je leven is niet eenvoudig. Toch is het fijn als iemand anders, die je vertrouwt, weet wat je wensen zijn. Want wat als je niet meer in staat bent om zelf de juiste beslissingen te nemen? Wat zou je hebben gewild? Wat zou je nog willen doen? Of wat juist niet? Door te praten over je wensen en gedachten over de laatste fase van je leven, kan er zoveel mogelijk naar jouw wens gehandeld worden. Bovendien geeft het rust voor jou en je omgeving als er iemand is die weet wat je wilt en die je kan steunen en helpen.

Aandacht voor laatste levensfase

De coalitie Van Betekenis tot het einde is een samenwerking tussen Agora, het Humanistisch Verbond, Vrijwilligers Palliatieve Terminale Zorg, de Nederlandse Patiënten Vereniging, KBO-PCOB, Reliëf en Vilans. Stichting Wederzijds is bij dit project een van de stakeholders. Al deze organisaties willen ruimte en aandacht geven aan de laatste fase van het leven door goed oud worden, sterven, dood en rouw beter bespreekbaar te maken in de samenleving. Ze ondersteunen initiatieven gericht op diverse doelgroepen en ontwikkelen acties in hun achterban, elk met een eigen insteek. De doelgroepen zijn ouderen, werkers in de zorg, bestuurders, politici en het bredere publiek. De coalitie Van Betekenis tot het Einde draagt bij aan de doelstellingen van het Nationaal Programma Palliatieve Zorg (NPPZ).

Praten over je laatste levensfase is spannend, maar kan ook rust en houvast geven aan jou en de mensen met wie je verbonden bent !

ikwilmetjepraten.nu is een initiatief van

Van Betekenis
tot het Einde

➤ "Rondom het sterven" – Myriam Driesens Adriaan Pijl

Rondom het sterven

Stervenswijding – Uitvaartdienst – Mensenwijdingsdienst voor de gestorvene

Auteur: Myriam Driesens

ISBN 9789 4917 48516

In de serie "Sacramenten in de Christengemeenschap" is recent het derde en laatste deel van de reeks over de Sacramenten en andere cultische handelingen in de Christengemeenschap uitgekomen, gericht op de tijd rond het fysieke heengaan op aarde.

Het boekje beschrijft uitvoerig en gedetailleerd de cultische handelingen rondom het sterven, de stervensbegeleiding, waken, het leven met de gestorvene(n) en actuele vragen rondom het levenseinde. Het is gericht op mensen die nog niet veel weten over de achtergronden van de Christengemeenschap, maar ook op mensen die daarmee vertrouwd zijn.

Als eerste geeft het boekje een helder beeld van het vierledig mensbeeld, zoals in de Antroposofie door Rudolf Steiner is beschreven. Vervolgens volgen beschrijvingen over de sacramenten die rond het overlijden aan de orde kunnen zijn: het sacrament van het gesprek (biechtsacrament), de ziekencommunie en de stervenswijding.

De eerste dagen na het sterven komen aan bod, met daarbij heel praktische gezichtspunten. Ook de keuze tussen begraven of cremieren en het omgaan met de as. Verder volgen het eerste en tweede deel van de uitvaartdienst, zoals in de Christengemeenschap gepraktiseerd en de Mensenwijdingsdienst voor de gestorvene.

Bijzondere aandacht geeft het boekje aan het sterven van een kind en de daarbij gepraktiseerde ritualen van de Christengemeenschap, aan gezichtspunten over palliatieve sedatie en euthanasie en aan orgaantransplantatie.

Tevens worden de afspraken met de Antroposofische Vereniging beschreven en de mogelijke rol van de Christengemeenschap bij het sterven van een lid van deze vereniging.

De teksten van het boekje zijn helder en zeer leesbaar, warm en objectief. Het geeft beschrijvingen van concrete situaties. Het bevat tevens enkele prachtige gedichten en spreuken.

“...alleen dit wonderlijk gespleten lange heden.”

Gerard Reijngoud

Soms komen woorden of zinsfragmenten uit eens gelezen verzen of teksten in je gedachten op, die een eigen leven gaan leiden in je binnenste. Zo'n woord of zin blijkt vaak een hele levenssituatie samen te vatten of te verduidelijken. Woorden of zinnen kunnen vleugels krijgen en een veel groter levensgebied bestrijken dan de context van waaruit het 'aan kwam waaien'.

'...alleen dit wonderlijk gespleten lange heden.' Het is de slotzin uit het gedicht 'Afsluitdijk' van M Vasalis. Het kwam in me op toen ik nog niet zo lang geleden over de Afsluitdijk reed. Rechts van mij het IJsselmeer en links over de dijk de Waddenzee. Ruim 30 km lang een streep tussen rechts het getemde water en links de ongetemde zee die onderhevig is aan eb en vloed. En precies op die scheiding, 30 km lang, reed ik; 'een wonderlijk gespleten lang heden.' De lange gestrekte weg werd een metafoor, een teken.

Een weg moet je gaan; een weg kun je pas gaan als je mogelijkheden overweegt en vervolgens stappen zet. Maar hoe bepaal je, hoe overweeg je, welke stappen zet je? Je leeft in een wonderlijk gespleten lang heden en dat moet je uithouden of je wil of niet. In ieder geval weet je dat er twee werelden bestaan en dat je in het leven nogal eens een 'lang heden' moet verdragen om daarna een weg te gaan. Een keuze tussen IJsselmeer en Waddenzee. Tussen scherp gecontroleerde afwatering en sluizen - of invoeren in het eeuwige ritme van eb en vloed van maan en de verdere planetenwereld.

Thuisgekomen van de reis toch het vers van Vasalis nog eens opgezocht. Het is de vraag of mijn mijmeringen ooit door Vasalis met dit vers bedoeld waren, maar er staat toch maar:

'...Er is geen einde en geen begin
aan deze tocht, geen toekomst, geen verleden,
alleen dit wonderlijk gespleten lange heden.'

En dit heden kan tergend lang duren.

AFSLUITDIJK

De bus rijdt als een kamer door de nacht
de weg is recht, de dijk is eindeloos,
links ligt de zee, getemd maar rusteloos,
wij kijken uit, een kleine maan schijnt zacht.

Vóór mij de jonge pas-geschoren nekken
van twee matrozen, die bedwongen gapen
en later, na een kort en lenig rekken,
onschuldig op elkanders schouder slapen.

Dan zie ik plots, als waar 't een droom, in 't glas
ijl en doorzichtig aan de onze vastgeklonken,
soms duidelijk als wij, dan weer in zee verdronken
de geest van deze bus; het gras
snijdt dwars door de matrozen heen.

Daar zie ik ook mezelf. Alleen
mijn hoofd deint boven het watervlak,
beweegt de mond als sprak
het, een verbaasde zeemeermin.

Er is geen einde en geen begin
aan deze tocht, geen toekomst, geen verleden,
alleen dit wonderlijk gespleten lange heden.

M. Vasalis